Ч. 26. Poczłowa załatwiona opłacono ryczałtem. Львів, неділя 29. червня 1930 р. Рік XXXII.

СВОБОДА

СЕЛЯНСЬКА ГАЗЕТА

Орган Українського Національно-Демократичного Обєднання.

Виходить що тижня в неділю. Адреса редакції і адміністрації: „Свобода“, Львів, Ринок 10, II. пов.

Телеф. Редакції: 29-41.

ПЕРЕДПЛАТА виносить в краю: місячно 80 сот., чвертьрічно 2 зол. 20 сот. В Америці 2 дол. річно. Зміна адреси 50 сотиків. Поодиноке число коштує 20 сот.

Телеф. Друкарні: 29-26.

Боротьба за владу.

В боротьбі між польським урядом і польськими опозиційними парціями зайшли на протязі останнього тижня події, що причинились до дальшого загострення справи та до ще гіршого заплутання внутрішнього положення Польщі. На бойовому відтинку сойм-сенат наступили два дальші удари уряду, яких зрештою всі надіялися. Отже засідання **сенату,** заповіджене на 18. червня, президент Мосціцкі **відложив** на 30 днів. Так само не прийшло до засідання **сойму,** що після 30-дневного відложення мало відбутись 23. червня. Президент Мосціцкі **замкнув** його зовсім. Це остаточна відповідь уряду послам і сенаторам, що домагалися скликання надзвичайних засідань обох законодатних тіл. Відповідь, згідна зі словами премієра Славека, який закриваючи останню соймову сесію, заявив був отверто, що цей сойм до голосу більше не прийде. Розуміється, що та сама доля призначена також сенатови.

Так ратується уряд перед голосом законодатних тіл, перед якими є відповідальний за свою роботу на основі конституції. Отже що буде дальше? Якби публичними справами в Польщі правила якась льоґіка, оперта на обовязуючих законах, то слід би очікувати в найблищому часі розвязання сойму і сенату та розписання нових виборів. Але що в Польщі творяться переважно ріжні „гоцки кльоцки“, як сказав раз сам Пілсудський, то не знати що буде.

Бо санація (урядовий табор) **боїться як огню нових виборів.** Всюди, де прийшло тепер до доповняючих виборів, вона програла. Тому при волинських виборах не виставляла навіть своїх кандидатів. Те саме чекає її при загальних виборах до сойму і сенату, бо навіть польське населення пізналося на вартости теперішних верховодів.

Але збанкротована санація зачинає пробовкувати, що треба змінити виборчий закон для сойму і сенату в користь теперішніх верховодів. А що законодатні установи на це не згодяться, то нову виборчу ординацію треба **накинути** дорогою президентського розпорядку. Вибори, переведені на основі такої накиненої виборчої ординації, дадуть такий сойм і сенат, який згодиться на все, що уряд тільки захоче. Розуміється, що накидати виборче право президентським розпорядком не позваляє теперішна конституція, але це пусте. В Польщі неодно робиться всупереч приписам конституції, отже чомуж санація не малаб перевести своїх плянів.

Щож на все те друга ворожа сторона? Шість польських опозиційних партій вислало своїх послів і сенаторів до Варшави. В салі сенатських нарад вони ухвалили ряд знаменних резолюцій, в яких зясували положення Польщі. Це положення названо катастрофальним під кожним оглядом. Тому, що уряд не здібний до опанування важкої господарської скрути, представники партій зажадали переведення перш усього **господарських реформ,** а саме зменшення бюджетових видатків держави, зменшення податкових тягарів і приспішення земельної реформи. Доторкнувшись пануючої системи правління, що стоїть в суперечности з інтересами широких мас населення, зібрані посли і сенатори **зажадали уступлення уряду Пілсудського та утворення конституційного уряду,** що разом з парляментом розпочавби боротьбу з господарською нуждою, яка панує по селах і містах. Вкінці зібрані заявили, що хочуть взяти на себе відповідальність за державу або ін. словами: **взяти правління у свої руки!**

Однак акція польських опозиційних партій на тім не кінчиться. В неділю, 29. червня має як відомо, відбутися в Кракові їх конґрес а соціялісти готовляться до великої демонстрації в місті. Крім того опозиційні посли збирають підписи на письмо до президента Мосціцкого з новим домаганням скликати надзвичайну соймову сесію.

Зачувати, що уряд ані варшавських резолюцій ані заповідженого в Кракові конґресу централіву не бере собі до серця. В найблищих днях, а може 29. червня президент Мосціцкі має **розвязати сойм і сенат,** так, що посли і сенатори, які приїдуть до Кракова, останутся без залізничих білєтів і без посольської незайманости. А тоді чимало з них дістанеться відразу в руки поліції за давні політичні провини, що потягають за собою арештування.

Для українців нема особлившої причини пристращатися боротьбою між двома польськими таборами. Для нас оба ці табори однакові. Провідники теперішньої опозиції мали вже нераз правління в своїх руках і все однаково нехтували права українського народу. Вони то а не хто інший поставили український нарід в Польщі в становище горожан другої кляси зі всіми тими наслідками, які досі тревають. Тому нинішна боротьба двох польських таборів є тільки боротьбою за владу, за верховодство, за наживу, а більш нічого. А покищо нам однаково, чи при державній кермі стоїть Пілсудський зі своєю компанією, чи який інший україножер з маркою демократа, людовця, чи соціяліста.

Бояться нас.

Майже всі ґазети в Польщі заговорили нараз про нашу партію. Счинили крик, будьтоби УНДО робить якусь угоду з польським урядом, яка загрожує не тільки теперішний порядок в Польщі, але навіть спокій та мир на світі. Комета на небі не заворушилаб так людей, як оця тривожна вістка про грізне УНДО.

Щож сталося? Хто робить цю небезпечну угоду? Перша написала про це кацапська ґазета „Русский Голос“, що виходить у Львові. А щоби більша була дивовижа, то пробу угодової акції підсунула не кому іншому, тільки митрополитови Шептицькому. Чуєте? Церковному достойникови, що з політичною партією УНДО не має нічого спільного! Отже він відвідав тому три тижні тодішного міністра внутрішних справ Юзефського у Варшаві і мав предложити полякам угоду, якщо вони приймуть назву „українець“ та „український“, дадуть українцям університет в Перемишлі, змінять закон про утраквістичні школи, допустять українців до адміністраційної служби, а що найважнійше: передадуть Народній Дім у Львові та Ставропіґію в українські руки. Оттакі „здобутки“ на думку кацапської ґазети малиби приєднати українців до мирного співжиття з поляками!

Брехливість цього кацапського звідомлення така очевидна, що шкода слів на її опрокинення. Тільки в інтересі правди почуваємось до обовязку ствердити, що візита митрополита Шептицького у бувшого міністра Юзефського не мала нічого спільного з політикою та що УНДО **ніколи і ніяких переговорів з польськими урядовими чинниками в політичних справах не вело і не веде.** Програма нашої партії і дотеперішня її діяльність на парляментарній арені і в краю занадто відомі, щоби хтось при здорових змислах міг повірити кацапській брехні, подиктованій тільки страхом за непевне істнування власного табору, залежного, як відомо, від польської ласки.

Що кацапська побрехенька стала водою на млин наших політичних противників з інших українських партій, годі дивуватись. Вониж тільки тим досі й жили, що вічно торочили пусті теревені про якусь угодовість УНДО. Клевета є звичайною їхньою зброєю. Але вістка „Русского Голосу“ занепокоїла поважно всі польські політичні табори і це для нас найважнійше. Поляки так зжилися з думкою, що до 25 літ в Польщі не буде ніяких національних меншостей, що прямо вилазять зі шкіри, коли хтось згадає про якусь угоду як спосіб наладнання польсько-українських взаємин та піддержання розвитку української національности. Можна про це переконатися з голосів польських ґазет, які без огляду на партійну ідеольоґію заявили ся проти всяких угодових переговорів а ще до того з найсильнійшою українською партією, якою є УНДО, що репрезентує на ділі весь український нарід. Всі вони бють у великий дзвін трівоги, вказуючи на велику небезпеку з польсько-української угоди, яка, мовляв, грозить навіть війною.

Чутки про польсько-українські переговори підхопили швидко більшовицькі ґазети і пояснюють її як нову спробу польського уряду відновити свої федералістичні пляни, з Великою Україною за Збручем, тощо. І знову вдарили зайвий раз на УНДО, що наважилось — слухайте! — на цілість радянської держави...

Такої каваші наробила в ріжних таборах наших „приятелів“ кацапська побрехенька. Кінець-кінців всі ґузя на УНДО! Що робити.... Видко добре їдемо, коли зі всіх боків собаки брешуть!

З Українського Національ.-Дем. Обєднання.

КОМУНІКАТ.

У львівськім московофільськім орґані „Русскій Голос“, а за ним у цілій польській пресі появилися сплетні та поголоски про якісь політичні переговори між польськими урядовими чинниками й Українським Національно-Демократичним Обєднанням. У деяких польських орґанах появилися вже навіть сконкретизовані точки угоди.

Президія Українського Національно-Демократичного Обєднання катеґорично стверджує, що всі ці чутки і вісти про якінебудь переговори між польськими офіціяльними чи неофіціяльними чинниками й УНДО не мають ніяких підстав і є виссані з пальця. Пускають їх у курс люди або ґрупи, яким залежить на поширенні заколоту в українськім громадянстві.

ПРЕЗИДІЯ У. Н. Д. О.

Нужда на Підкарпаттю.

Господарське положення українського селянства на Підкарпаттю в богородчанському і надвірнянському повіті погіршилося сильно з причини застою в деревному промислі, котрий переходить велику скруту у звязку зі скрутою на світовім деревнім ринку.

Через брак заробітків у лісі і в тартаках опинилися без праці тисячі українських родин, що тільки з того жили, а матеріяльну скруту нашого селянства використовують приватні посередники і за невисокі довги процесами руйнують українські господарства. В деяких селах, як Пороги і Манява, переводиться денно навіть по 40 екзекуцій на недвижимому майні, так, що за два станні роки з громади Пороги половина ґрунтів перейшла вже в жидівські руки. Лихварі використовують по процесах малограмотність селянських мас, котрі мало коли знають правдиву висоту своїх довгів, і нераз буває, що стягають зі селян суми далеко більші, ніж вони дійсно довжні.

Страшне зубожіння селян відчуває також молода кооперативна орґанізація. Лядові борги в тих кооперативах перевисшують в пятеро запаси товарів, а обороти так змаліли, що кооперативи не в силі покривати найважнійших адміністраційних видатків.

Направа тяжкого господарського положення може йти в двох напрямках, а саме: село мусить обмежити свої видатки, передовсім на алькогольні напитки, та заперестати закупна дорогого модного одіння й ґалянтерії. Дальше мусить піднести свій заробіток при помочи зорґанізовання кооперативного молочарства, закладати українські райфайзенки, вводити дрібну ощадність та проганяти грошеву лихву.

М. Б-кий.

Ширіть і читайте „Свободу“!

Українська еміґрація.

Повоєння еміґрація.

Світова війна і спричинена нею нужда в Европі викликала і загострила еміґраційне питання. Коли перед війною еміґрація була виключно в руках приватних, то по війні всі держави Европи вважають еміґраційне питання державним питанням і видали закони, що оголосили еміґрацію **державним монополем.** Перелюднення у всіх европейських державах і зрозуміння еміґраційної справи зложились на те, що всі европейські держави творять окремі **уряди,** які управильнюють еміґрацію. Коли перед війною майже 80 прц. всеї европейської еміґрації йшло до Зединених Держав північної Америки, то по війні Зединені Держави замкнули майже цілковито свої границі для неанґлійських народів. Для европейської еміґрації лишилася в північній Америці Канада, а в полудневій Арґентина, Бразилія, Уруґвай, Параґвай і інші. Длятого всі европейські держави і народи стараються витворити національні кольонії в старих осередках Америки та вишукувати нові краї для кольонізації.

Світова війна змінила кордони, в яких жили українці перед війною. На місце Австро-Угорщини і Росії прийшли Радянська Україна, Польща, Чехословаччина і Румунія.

Еміґраційне питання в **Радянській Україні** є дальше. Навіть якби всю землю на Рад. Україні поділити між усіх селян, то її не вистарчилоби, щоб нею всіх наділити. На засіданню Виконавчого Комітету України представник переселенчого комітету сказав, що переселення найгостріше виступає на Україні, звідки треба виселити коло 7 міліонів 200 тисяч осіб. Коли перед війною найкориснішою з національної точки була стихійна еміґрація на Кавказ, над береги Каспійського моря, тобто устя Волги, Казакстан та Туркестан, бо вона творила продовження етноґрафічної української території, то **з причини соціялізації землі ця еміґрація цілковито устала.** Тепер нема приватних власників, від котрих український еміґрант міг би набути землю, а радянський уряд, стоячи на великодержавному становищі, не хоче допустити до зміцнення українського населення на цих територіях. Одною з причин хвилевого припинення еміґрації в ці сторони є також спротив **місцевих автономічних чинників.** Радянський уряд спрямовує тепер українську еміґрацію **на Сибір** в місця ним визначені.

Румунія одержала частини Прикарпатської України, Буковини та Бесарабію. Румунська держава признала еміґрацію за держ. монополь і не дозволяє еміґрувати румунському населенню, тільки нерумунським народам. Еміґрація українців з Румунії іде до Канади або до Арґентини.

Чехословаччина одержала 2/3 частей Прикарпатської України. Перенаселення, що панувало там до війни, не лише не усунено, але воно ще побільшилося. Перед війною малоземельне слянство находило працю на панських землях в Угорщині. Тепер ці зарібки упали з причини, що Угорщина творить осібну державу. Також чеський промисл знищив ті промислові осередки на Підкарпатті, які в останніх часах стали там витворюватися. Всі ті причини склалися на це, що еміґраційна струя дальше пливе і звертається до Канади, Арґентини, і Бразилії а в міру можности до Зединених Держав.

Польська держава одержала по Австрії Галичину а по Росії Волинь, Холмщину і Полісся. Всі ті території були тереном війни, яка спричинила страшне винищення. Війна, що заздержала була еміґрацію, спричинила ще більше зубожіння населення і перелюднення. Підкарпатські повіти є так **перелюднені,** що навіть при найбільшім урожаю всі ті повіти мусять купувати хліб а задля браку зарібків недоїдають. Статистика виказує, що треба би виселити **половину тих повітів,** щоби витворити там таке положення селянської маси, яке є в інших державах а які є вже перелюднені. Коли ще перед війною було 50 відсотків таких селянських господарських одиниць, що мали по 10 морґів землі, то тепер є вже 50 відсотків таких, що мають лише по 5 морґів землі. Коли ця справа піде так далі, то за 50 літ будуть це господарства два або одноморґові.

З цеї причини людність **мусить еміґрувати.** Українська суспільність не доцінювала до війни еміґрації. Більшість суспільности є тої думки, то треба спинити заморську еміґрацію а попирати лише сезонову европейську еміґрацію, одначе ніхто не цікавиться цим питанням, як розвязати цю проблєму, як усунути перелюднення, як створити нові варстати праці для недоїдаючої людности.

Коли перед війною еміґрація з Галичини йшла до Німеччини, як сезонова, зарібкова еміґрація до країв заморських як зарібкова і поселенча, то по війні для наших еміґрантів лишилися як терени поселенчої і зарібкової еміґрації в північній Америці Канада, а в південній Арґентина, по части Бразилія, Параґвай і Уруґвай, а як терени сезонової еміґрації Німеччина і Франція.

До **Німеччини** йде еміґрація на основі польсько-німецької умови, згідно з котрою Німеччина що року приймає около сто тисяч рільних робітників на сезонові роботи. Рільні робітники виїзджають до Німеччини на підставі запотребування німецької робітничої централі. Еміґраційний уряд розділює кождого року призначений контінґент на поодинокі повіти а уряди посередництва праці переводять рекрутацію робітників до Німеччини.

Еміґрація до **Франції** в перших початках істнування польської держави була часова. Тепер виїздить до Франції коло 30 тисяч робітників річно. Робітники виїзджають на підставі запотребовань, виставлених роботодавцями, або на підставі рекрутації, переводженої урядами посередництва праці разом з французькою місією, причім уряд розділює контингент на поодинокі повіти. Другі европейські краї виказують так мале запотребовання робітників, що не можна того брати під увагу.

З заморських країв найважнішими теренами є **Канада, Арґентина і Бразилія.** До Канади відбувається виїзд робітників на підставі континґенту, признаваного щороку польській державі канадійським урядом. Польський уряд розділює цей континґент на поодинокі воєвідства і уряди посередництва праці. Поза континґентом могли ще їхати робітники на підставі афідавітів і на підставі пермітів.

В найблищій будучности буде призначений польській державі континґент лише для родин а всі інші будуть могли виїздити до Канади лише на підставі перміту, це є спеціяльного позволення канадійського уряду а жінки і діти перебуваючих в Канаді на підставі аплікацій. Ті, котрі не можуть виїхати до Канади, їдуть до країв Південної Америки, найчисленніше до Арґентини, де зарібки є на третину менші, чим в Канаді.

До Бразилії, Параґваю і Уруґваю можуть їхати лише ті, що виїзджають з родинами на поселення в цїли набуття там господарств а не в цілях зарібкових. В цих краях мало є фабрик і робота є лише на ріллі.

Біда з посухою.

З ріжних сторін приходять вісти про сумні наслідки посухи, що тревае вже три а декуди чотири тижні. З браку дощу і при сильній спеці жита, особливо на легких ґрунтах, зачинають жовкнути й дозрівати, але з малим, нерозвиненим зерном. Причинились до цього також досить гострі приморозки в часі, як жито цвило.

На загал господарі передбачують, що житній колос цього року буде сипатися далеко гірше як торік і що менша буде видатність муки із зерна.

Зате ніякого страху нема покищо за пшеницю, яка представляється дуже добре, тим більше, що зачала цвисти в часі спек і посухи.

Недобре показує ячмінь і овес, що з причини посухи розвиваються слабо й заростають хоптою.

—o—

Великі зловживання.

В останніх часах множаться в Польщі факти, що свідчать про сумні наслідки браку контролі та нагляду над державною господаркою.

При будові державної фабрики телеґрафічних і телефонічних апаратів у Варшаві викрито зловживання, наслідком чого державний скарб стратив коло 4 міліони золотих. Директор і його помічники розікрали будівельні матеріяли і побудували собі власні доми. Щоби затушувати крадіж, пофальшували рахункові документи і касові книги. Всіх арештовано.

В місті Торуни згорів недавно великий маґазин мобілізаційних матеріялів загальної вартости 12 міліонів. Пожежа дуже підозріла, бо за кілька днів мала приїхати комісія, щоби провірити, чи в маґазині все в порядку. Видко, що в маґазині були великі зловживання і тому його спалили .

В Лодзі викрито великі митові зловживання при спроваджуванню загораничних футер. За останні чотири роки скарб стратив 7 міліонів золотих.

В однім тільки місяци обікрали й ошукали державний скарб на 22 міліони золотих.

За приміром великих злодіїв ідуть малі. В ріжних містах виринають на верх безчисленні зловживання при ріжних доставах та при військ. бранці. Суди переповнені тими справами, хоч вироки на все відомі.

Навіть при стяганню податків нема порядку, бо з бідних податників стягають останній сотик, хочби мали піти з торбами, а богаті дідичі і фабриканти залягають з міліоновими сумами. Один польський маґнат в Холмщині винен кілька міліонів незаплачених податків, а один німецький маґнат на Шлеську 14 міліонів!

—o—

25-ліття просвітної праці.

Філія „Просвіти“ ім. М. Шашкевича у Львові святкувала в неділю, 22. червня ц. р. 25-літний ювилей свого істнування. Свято почалось академією в салі Ремісничої Палати, а скінчилось концертом читальняних хорів на площі Сокола-Батька. Промову на академії виголосив голова „Просвіти“ сен. Галущинський, після чого хор зі Скнилова відспівав просвітний гимн і продукувалась орхестра з Винник. Закінчив сценічний образок.

На програму концерту під голим небом зложились співи читальняних хорів з Лисинич і Підборець, зі Скнилова і Рудна, із Зашкова і Гряди та Товщева. Крім цього виступали орхестри читалень з Підборець, Лисинич і Збоїск. Гурток молоді зі Скнилова виконав вправи вільноруч і ритмічні.

Свято зробило дуже гарне враження на численне громадянство, що виповнило цілу простору площу.

—o—

Лугове свято у Львові.

Цього року минає 30 літ, як засновано першу Січ в Галичині. Перед війною січова орґанізація розвинулася була сильно і побіч сокільської орґанізації причинилась значно до зміцнення національної солідарности в нашому народі. З приводу цього 30-ліття відбулося у Львові Лугове свято, на яке зложились 14. червня академія в салі Лисенка а в неділю 15. ц. м. руханкові пописи на площі Сокола-Батька. На цей виступ прибуло 1268 луговиків і луговичок з повітів: Львів, Бібрка, Жовква, Перемишляни, Городок, Сокаль, Сколє, Рава Руська, Товмач і Долина. До вправ стануло поверх тисячі осіб. Нагороди дістали два львівські Луги, а крім того відділи з Поршни, Підберезець, Ременова, Підсоснова, Миколаїва, Звенигорода, Селиськ і Синевідська Нижного. Похвальні грамоти дістали: Карачинів, Яструбичі, Глуховичі, Лісневичі і Милошовичі.

На збіжових ринках.

В ріжних краях так представляється справа торговлі і цін збіжа. В Австрії говорять про введення збіжевого і мучного монополю. Вправді обіцюють рільникам досить високі монопольні ціни, але рільники не дуже за тим, боячись, що раз заведений монополь може пізнійше диктувати їм ціни.

У Швеції збіже паде в ціні, бо понавозили його зі всіх сторін. Так само в Данії, де більшовики навезли по низьких цінах багато жита. Купці потратили маєтки на збіжу, яке спровадили передтим дороще. Мадярська пшениця пішла в гору, бо закупила її багато Австрія й Чехословаччина. Так само жито, яке закупила Італія. Зате всюди брак купців на овес і ячмінь.

В Польщі ціни впали. Такої ціни жита не бачили вже від десятьох років. На збіжових біржах платять 12—14 зл., але то великим купцям. На малих торговицях платять декуди низше 10 зл. Слабші господарства, особливо фільварки, поробили вже умови на нове жито. Це так звана продаж „на зелено“ або „на пни“, якої хапаються як останньої дошки ртунку ті, що не годні дістати нізвідки готівки або дістануть дуже дорого. Ця „дошка ратунку“ виглядає так, що продають по 7—8 зл. за сотнар, дістаючи гроші зараз на руку. Така то хліборобська благодать в Польщі!

В останній хвилі на варшавській збіжовій біржі ціни збіжа пішли трохи вгору. Причиною того є те, що уряд постановив набути більшу скількість збіжа для державних маґазинів.

—o—

Процес бувшого посла Підгірського.

Варшавський окружний суд розглядав справу бувшого соймового посла Самійла Підгірського, якому закинули протидержавну акцію: поширювання комуністичних відозв, які найшли в його кімнаті в соймовому готелю. Обвинувачений заперечив цьому закидові, мовлячи, що валізу з комуністичними паперами хтось підкинув. Покликався на свідків, якими є три посли.

Суд засудив його на два роки твердині.

На організаційному фронті.

ВІЧА ПОСЛА ГР. ТЕРШАКІВЦЯ В ЛІСЧИНІ.

В днях 10. і 11. червня ц. р. відбув посол Тершаковець три справоздавчі віча в судовому повіті Балигород. 10. червня відбувався в селі **Завізі** великий відпуст, на який прийшли непроглядні маси народу з усіх дооколичних сіл. На заздалегідь заповіджене віче під голим небом влада не вислала свого представника та не повідомила на час постерунку поліції приналежного району. Як вже на вступі віча показалося, мало це свою ціль. Вправді показався один постерунковий, сам комендант Йузеф Казала з Райського, але як опісля сам звинявся, прийшов він не на віче, а на храм для вдержання порядку між тисячною масою.

По скінченій службі Божій отворив пос. Тершаковець віче, покликуючи на секретарів о. Величка з Лопінки і о. Кицуна з Терки. Від самого початку гурток кільканайцятьох осіб почав непокоїти зібраних. Думалось, що в присутности двох тисяч людей цей гурток не поважиться нарушувати спокою. Однак згодом авантурники під проводом управителя фільварку Конрада Гроховського і бувшого жандарма Чтернастки счинили крик „гура" і вдерлися аж до промовляючого посла та з криком: „Пан большевік, пан подбужаш пшеціь ржонду", пробували усунути посла з місця, звідки він промовляв, що хвилево їм удалось. Найбільше напирав і кричав Гроховскі, тримаючи цілий час на поготівлю **револьвер в кишені, та провокував до чинного виступу пос. Тершаківця**, однак цей не дався спровокувати. Коли не помогли упімнення посла, звернені до обох провідників, пос. Тершаковець перервав на хвилю віче і звернувся до присутного коменданта поліції з Райського, шоб усунув з віча авантурників. На диво комендант виявляв **цілковиту байдужність** так, якби його на вічу не було. Годі зібрані хотіли самі усунути провідників боївки, але тоді байдужність коменданта поліції скінчилася і він зараз **станув в обороні боївки, хотячи навіть ужити зброї**. Присутний посол напятнував таке поведення коменданта і взивав зібраних, щоби дальше заховувалися спокійно і не далися спровокувати своїм ворогам, які лишень на це ждуть.

Після цього віче тревало ще до 2. год. пополудни. Нарід не відступив від посла на крок. В річевій промові представив пос. Тершаковець всі злидні українського народу та вказав на способи оборони. Колиж на закінчення піднісся голос: „Нехай живе український народ і його заступники!", то з двох тисяч грудей мов грім повторився цей оклик і понісся луною по українських горах. Присутні поляки пробували піднести оклик на честь Пілсудського, але за тим відізвалися тільки два голоси.

По цій невдачі поляків на вічу, почався скритий терор на свідомій українські одиниці. Того самого дня **напали бандити на українських селян** Юрка Копчака і Михайла Маркуца, вертаючих з села Терки, куди то відвозили пос. Тершаківця. Бандити певні, що їм за цей напад і волос з голови не злетить. Цей напад описаний в попередному числі „Свободи".

Дня 11. червня ц. р. відбулося справоздавче віче посла Тершаківця в селі **Терці** перед полуднем, а в год. 7 вечером відбув посол друге віче в селі **Лопінка**. На обох вічах секретарював о. Величко. Зібрані вічевики висказали признання і довіря свому послові і Українській Парляментарній Репрезентації.

З ДІЯЛЬНОСТИ ПОСЛА Ол. ВИСЛОЦЬКОГО.

Дня 7. червня ц. р. відбулося справоздавче віче посла Вислоцького в селі **Яснище**. Після промови посла гурток місцевих **мазурів-кольоністів хотів спровокувати** пос. Вислоцького, однак грімке „Ще не вмерла", яким віче закінчено, унеможливило мазурську провокацію.

Дня 8. червня відбув пос. Вислоцкий справоздавче віче в селі **Вербівчик**, а вечером друге віче в селі **Стиберівка**. Настрій на обох вічах був дуже гарний. В розмові з послом по вічу нарікали селяне на господарську кризу.

Дня 9. червня ц. р. відбулося віче посла Вислоцького в селі **Попівці**. До недавна село було кацапською твердинею, яка при виборах пішла за 20-кою. Недавно помер тут о. Насальський, провідник кацапства в повіті, а село відразу **перемінилося**. Основано українську кооперативу (кацапська кооператива доживає сумного кінця), а тепер молодь основує читальню „Просвіти". На вічу явилося кількасот людей. Прийшли і кацапи, яких недобитки кидаються до кирині і провокації. Так і тут почав викрикувати підчас промови посла дяк Свистунович, брат знаного учителя русифікатори з Бріддщини, за що дістав він гідну відправу від молоді, яка на знак зміни переконань своїх батьків носить **все синьо-жовті кокарди**. Слід зазначити, що в селі поставили кацапи хрест Талергофцям і украсили його біло-червоними лентами.

Того самого дня відбулися наради в селі **Немеч і Некваша**. Давніше були ці села кацапськими гніздами, сьогодні під впливом молоді належать вже до **національно-свідомих сіл**. За молодю пішло і старше громадянство. Щезли кацапські читальні, які виперла їх „Просвіта".

РОГАТИНЩИНА.

Дня 8. червня ц. р. відбулася на могилі стрілецькій в селі **Желиборах** панахида, яку відправили о. Кость Шеремета, парох з Кінашева і о. П. Німий, парох зі Скоморох. На могилу прибули селяне з Кінашева, Желибір, Скоморох, Гербутова, Підшумлянець і Сернок середних. До зібраних промовив посол **Степан Кузик**, який в ярких словах змалював історію нашої визвольної війни та значіння свят на могилах стрілецьких для нації. По панахиді пішли представники сіл до місцевої читальні „Просвіти", де відбулась спільна гутірка представників сіл з родинами померших. Село Желибори, малесеньке і незнане в повіті до війни, належить сьогодні до найсвідоміших сіл в повіті. Є там зорґанізовані всі наші установи: побудовано читальню, заложено кооперативу, „Сільський Господар" і т. д. Ціле село працює в єдности над своїм культурним піднесенням і його праця виказує дуже гарні успіхи. Памятник для поляглих стрільців вибудував своїм коштом господар Іван Афтанас.

Поминки поляглих в Підгаєччині.

Підгаєччина попри Карпати була місцем найдовших і найбільше завзятих боїв У. С. С. в часі світової війни. Немало могил висипано також в 1919 р. Вибиваються чотири місцевости, де рік річно збирається українське громадянство, щоби поклонитися тіням поляглих, а то Підгайці, Вівсе, Завалів і Семиківці. В трьох перших місцевостях відбулися величаві походи в часі Зелених Свят. В Семиківцях мусимо ждати на жнива, бо могила стоїть на панському лані, де засіяне збіже.

Першого дня Зелених Свят пішли процесії зі священством на могили в **Підгайцях і Завалові**. На могилах в Підгайцях відправили панахиду місцеві священики під проводом 77-літнього пароха о. каноніка Івана Токара. Патріотичну проповідь виголосив о. Михайло Кузьма. По проповіди, коли хор співав „Вічную память", делеґати всіх місцевих товариств зложили на могилах вінці. Перед походом місцева поліція придержала пластунів і пластунок, які йшли до церкви в трійках, щоби взяти участь в поході. Комендант заборонив їм йти в поході, мовляв: Пласт є нелеґальною орґанізацією і того нема в програмі. Ніякої програми поліції ніхто не давав. На інтервенцію посла Яворського і о. Блозовського, опікуна пласту, випущено пластунів, записуючи всіх, підчас чого поліція повідрізувала гурткові стяжки і хустинки пластунам та відзнаку курінного (два золоті паски) Пенкальському.

Тогож дня відбулося величаве свято в **Завалові** на могилі старшини УСС. Івана Балюка. Свято відбулося з великими несподіванками. Поліція приарештувала всіх пластунів і пластунок. Тогож дня в ночі з 8. на 9. червня розкопано могилу в Завалові. В середу 2. червня після Зелених Свят виїхала до Завалова комісія в особах посла м-ра Яворського Олекси, д-ра Фаріона Гриця і Данькова Івана, на слідство. Вислід слідства буде поданий до публичного відома в пресі.

Другого дня Зелених Свят відсвятковано свято могил у **Вівсю**. На свято прибули посли: о. д-р Пеллїх і м-р Яворський Олекса. Свято у Вівсю було правдивою маніфестацією національної свідомости повіту, яка є овочем тих дорогих могил. Около десять тисяч народу, 4 орхестри з Мужилова, Новосілки, Богатковець, і Іщкова, два хори з Підгаєць та Слободи Золотої, кілька процесій, соколи, луги і пласт, зібралися віддати поклін борцям. Украшена національними стягами брама кождого хазяїна, жовто-блакитний прапор на вершку високої тополі на порозі села, чудово гармонізували зі свідомістю зібраного народу. Прекрасна погода дозволила відправити богослуження на могилі. Відправив його о. парох. Роман Добровольський зі Слободи Золотої в асисті кількох священиків. Співали оба хори на переміну. По евангелію виголосив гарну патріотичну проповідь о. парох Масяк. По Службі Божій відправили священики панахиду, почім виголосив прекрасну патріотичну проповідь о. посол Д-р Пеллїх. По проповіди делеґати міст і сіл зложили понад 100 вінців. Аранжерам свята, впорядчикам та всім, що причинилися до звеличання **героїв Визволення**, належиться щира подяка. Побажатиб лише, щоб на будуче могила прибирала чимраз кращий вид. На другий рік треба огорожі.

М. Б.

—о—

По широкому світі.

НА ПОЛЬСЬКО-НІМЕЦЬКІЙ ГРАНИЦІ сталася знову подія, що погіршила сусідські взаємини між обома державами. Коло Граєва напроти східно-пруської границі згинув від німецької кулі вояк з польської граничної сторожі, Кахеля. Польські ґазети пишуть, що його застрілили на польському боці а потому перетягли на німецький бік. Німці представляють справу так, що Кахеля перейшов в цивільнім одязі на німецький бік і стрінувши в лісі німецького граничного урядника Тарковського, стрілив до нього. Тарковський відповів трьома стрілами з револьвера і вбив напасника. Польсько-німецька комісія має вияснити, хто завинив у цьому випадку, а покищо з польського боку сиплються громи на німців. Справу взяли собі до серця також французи, які підозрівають німців, що вони хотять викликати війну з Польщею. Французький міністер військових справ зажадав уже нових грошей на військо, щоби бути готовим до війни з Німеччиною.

НІМЕЧЧИНА переживає велику радість, тому що до 30. червня ц. р. французькі і бельґійські війська покинуть зовсім німецьку надренську землю, яку десять літ держали в окупації. Одночасно внутрішне положення німецької держави дуже скрутне. На основі пакту Юнґа Німеччина зобовязалась заплатити своїм воєнним переможцям величезне відшкодування і в звязку з тими зобовязаннями німецький уряд виготовив проект фінансового закона, що накладає на населення страшенні податкові тягарі. Однак парлямент відкинув цей проект, наслідком чого уступив міністер фінансів Мольденгавер. А що для Німеччини нема іншого виходу тільки платити за війну, то президент держави Гінденбурґ має приголосити себе диктатором і силою провести фінансовий проект уряду.

ЗАВОРУШЕННЯ В ІНДІЇ тревають дальше, особливо по більших містах. В Бомбаю коло 10 тисяч індійців мало сутичку з англійським військом. На переді товпи станули жінки, тому бої обійшлись без трупів. Було тільки кількасот ранених. В Афґаністані збирається більша армія, що має перейти індійську границю і помагати індійцям у боротьбі з англійцями.

Вісти з Радянщини.

БОРОТЬБА З ПОВСТАНЦЯМИ. В Житомірі на Рад. Україні розстріляли провідника повстанчого відділу Лісовського, що кілька літ нападав на більшовицькі уряди на Волині, коло Бердичева і в Київщині. Минулого року напав на більшовицький корабель на Дніпрі між Київом і Чорнополем. Інших повстанців, яких зловлено з Лісовським, засуджено на довголітну тюрму.

ОПІР ПРОТИ БІЛЬШОВИЦЬКИХ ПОРЯДКІВ. Більшовицькі ґазети доносять про безнастанні заворушення в ріжних країнах Радянщини. В оренбурській окрузі селяни підпалили рільну комуну „Грязно-Іртек". 300 господарств з цілим інвентарем згоріло до тла. Арештовано кільканадцять селян. Коло міста Шатурська селяне збили голову союзу безбожників, комуніста Шилова. Незвичайний випадок стався в одному селі в Азербейджані. Магометанин Халімов убив рідну доньку за те, що вступила до рільної комуни. Він сказав, що зробив так, як велить коран (турецьке святе письмо). Більшовицький суд засудив Халімова на кару смерти.

ЗАБОРОНЯЮТЬ БУДУВАТИ ЦЕРКВИ. Більшов. влада заборонила будувати нові церкви в цілій Рад. Україні. Заборону видали тому що населення збирало гроші на будову нових церков на місце замкнених урядом.

БІЛЬШОВИКИ МІЖ СОБОЮ. З Москви доносять про уступлення нар. комісаря військових справ Ворошилова, що посперечався з більшовицьким диктатором з приводу колективізації (переміни селянських земель на комуни). Дійшло до того, що Ворошилов приготовляв повстання московської залоги. В дні отворення конґресу комуністичної партії часть залоги мала окружити будинок, де радили комуністи, а сам Ворошилов з кількома сотнями вояків мав увійти до середини й арештувати Сталіна та його прихильників. Коли Сталін про це довідався, хотів у першій хвилі арештувати Ворошилова, але вдоволився тим, що усунув його з уряду та зарядив над ним домовий арешт. Доля його рішиться після конґресу. Його обовязки виконує покищо Бліхер, бувший комендант більшовицької армії на Далекому Сході. Надіються також уступлення голови ради народніх комісарів Рикова.

ЛАСІ НА МЯСО. Про більшовицькі гаразди свідчить подія, що сталася в Дніпропетровську. Пішла чутка, що в одній крамниці будуть продавати мясо та інші мясні вироби, яких населення вже давно не бачило. Збіглося тілько людей, що долівка крамниці завалилась і 42 особи впало до пивниці. Вісьмох ранених у безнадійному стані відвезли до шпиталю.

Уважайте на чеки!

З нинішним числом „Свободи“ розсилаємо почтові чеки, якими просимо наших читачів надсилати передплату на III. квартал і вирівнувати залеглости за минулі квартали. Передплата остається незмінена: чвертьрічна 2 зл. 20 сот., місячна 80 сот. Нехай ніодин читач „Свободи“ не занедбає свого обовязку!

Комуністичні демонстрації.

Засудження трьох комуністів на смерть у Львові викликало серед комуністичних орґанізацій велике обурення і скрізь в Польщі та за границею почались комуністичні демонстрації. У Львові за кількома наворотами пробували комуністи відбути віче під голим небом, але поліція до цього не допустила. Коли хотів промовляти комуністичний посол Росяк, що приїхав з Лодзі, політичні противники побили його до крови. Повстала бійка, якій зробила конець поліція.

В Станиславові комуністи також старалися демонструвати перед судом з тої самої причини. Поліціянта, що хотів відобрати їм прапор, комуністи побили, так, що він стріляв до них з револьвера. Арештовано 10 осіб.

В будинку польского посольства в Берліні комуністи вибили камінням шиби. Перед польським консулятом в Гамбурзі демонструвало кількасот комуністів, домагаючись увільнення політичних вязнів у Польщі. В поході несли протипольські написи.

——o——

За державну зраду.

Перед трибуналом присяжних суддів у Львові відбулася розправа проти Василя Шабана, інваліда з Бережаниці пов. Стрий, за державну зраду. Акт обвинувачення закинув йому, що Шабан у порозумінню з Дмитром Николюком, який перебуває на еміґрації, орґанізував тайну українську військову орґанізацію на селі та заприсягав її членів. Судді присяжні потвердили питання про його вину і трибунал засудив Шабана на 4 роки вязниці.

——o——

Всюди судять.

Перед окружним судом в Перемишлі відбулася розправа проти селянина Ів. Фединяка, кравця Мик. Дацка і Петра Сірого, яким закинули, що від підстаршини 1-го полку танків у Журавиці старалися добути тайні військові документи в справі мобілізації на випадок війни. Підстаршина Майжак повідомив про все військову владу, а ця передала справу судові. Трибунал засудив Фединяка на 4 роки, Дацка на 2 роки а Сірого на 17 місяців вязниці.

——o——

Рекрутські вибрики.

В Довгомостиськах пов. Мостиська новобранці счинили велику бучу, побивши війта і його заступника. В справу вмішалася поліція і постерунковий Куржинський пробив баґнетом рекрута Кицилишка, коли цей ставив опір при розброєнню. Крім того поліціянт Козловський ранив рекрута Шпуляра. Раненого Кицилишку, котрий має пробиті легкі, відставлено до львівського шпиталю.

Подібні кріваві події були в Коростенку пов. Добромиль. Новобранці, як пишуть польські ґазети, нарушили публичний порядок і кинулися на поліціянта Маєвского, що хотів їх успокоїти. Маєвський стрілив з револьвера і ранив тяжко новобранця Трибова, якого відставлено до перемиського шпиталю.

В обох випадках влада зарядила доходження.

Велике нещастя.

В ночі з дня 25. на 26. і з 30. на 31. травня ц. р. вибухли в селі Скригичині з невідомої причини дві пожежі з дуже страшними наслідками. Потерпіло 16 родин. Згоріли хати з господарськими будинками та майже зі всім рухомим майном, а у Осипа Чопюка, Степана Бондарука Олександра Кумова і Якима Лісюка згоріли коні, рогатина і безрога. Сам Лісюк страшенно попарився і лежить у шпиталі в Грубішові. Погорільцям потрібна негайна допомога: треба купити коні, корови і безроги хоч на перше обзаведення.

Братство св. Трійці дубенецької парохії звертається до всего українського громадянства з проханням допомогти нещасним погорільцям. Всякі пожертви слати на адресу: о. Володимир Дубневич, парох і голова братства в Дубенці, о. п. Дубєнка. (Інші часописи зволять оголосити це звідомлення).

НОВИНКИ.

— **Політичний процес** проти 17 молодих українців за бомбові замахи у Львові скінчиться вже сього тижня. Кільком обвинуваченим грозить кара смерти. Точнійше про цей процес другим разом.

— **Нарешті.** Львівський маґістрат позволив нарешті Товариству „Народня Лічниця“ будувати 2-поверховий будинок на шпиталь при вул. Петра Скарги (коло церкви св. Юра) під умовою, що Товариство відступить частину ґрунту на поширення цеї улиці.

— **Посвячення мосту.** Дня 20. червня відбулося посвячення залізно-бетонового мосту на ріці Бистриці коло Микитинець пов. Станиславів. Міст коштує пів міліона зол.

— **Огні.** В Серниках Долішних пов. Рогатин згоріло 5 господарств. — На Підлясю коло Бучача впало жертвою пожежі три загороди. Огонь викликали діти, бавлячись сірниками. — В Соколові пов. Камінка Стр. вибухла пожежа в будинках Івана Петришина і перекинулась на сусідні доми. Згоріло хати, 4 стодоли і 3 хліви з худобою. Огонь вгасили пожарні сторожі з Якимова, Железова і Неслухова. Пожежу спричинили також діти. — В Перемишлі згоріло 40 ваґонів льону і конопель на шкоду ткальні „Дзвін“. Огонь викликали мабуть злодії, що бушували при світлі свічок. — В Кульчичах Рустикальних пов. Самбір пішло з димом '8 господарств. Причина огню невідома.

— **По американськи.** До Банку Гандльового в Лодзі дісталися пополудні, як всі урядники пішли на обід, бандити. Двом возьним заткали рот, щоб не кричали і звязаних кинули до сталевої скарбниці, де находилися каси. Дальшу працю улекшив їм сам касієр, що прийшов припадково до банку. Бандити зробили з ним те саме і відобравши від нього ключі, отворили одну касу, з якої забрали 70.000 зл. і 1,700 долярів. До інших кас вже не добувалися. Опісля замкнули всіх звязаних у скарбниці і утікли. Слідство викрило, що бандитів впустив до банку молодий банковий післанець Юнґ, який щез без сліду. Минув тиждень, а бандитів ще не вислідили, хоч за викриття їх визначено нагороду 15 тисяч зол. Взагалі вони мали особливше щастя, бо каса, яку вони отворили ключем, мала у своїх стінах трійливий ґаз, який бувби їх убив, якби схотіли її розбити.

— **Хто чим воює, від того гине.** На ріці Мречанці коло Олькенич два молодики Тишковський і Волович ловили риби при помочі ручних ґранат. В часі кидання ґранат у воду одна з них вибухла завчасу і вбила Тишковського а його товариша тяжко ранила. Воловича привезли до шпиталю, де він бореться зі смертю.

— **Дитина жаба.** В Югославії в с. Туря одна селянка вродила дитину з головою жаби. Голова була без шиї, лучилась безпосередно з кадовбом і була зовсім лиса, а очи виступали наверх. Дивогляд жив всього кілька годин.

— **Небезпечна іграшка.** В Черніеві пов. Станиславів 18-літний Василь Пащак найшов на поли ґранату і положив на огонь, розпалений на пасовиску. Ґраната вибухла і тяжко його покалічила.

— **Саранча на Мадярщині. Південну Мадярщину навістила саранча, що дісталася з Румунії. Найбільше потерпіли околиці на південь від Сеґедину.**

ДОПИСИ.

ЛІСЧИНА. **Занедбаний повіт.** Повіт Ліско начислює 156 бідних гірських громад, без доріг, мостів і шкіл. Понад 60% громад, і то виключно українських, не мають шкіл. Більшість істнуючих шкіл є неукраїнська, учительство майже в цілости неукраїнське. Відповідальні чинники не стараються ні про дороги, ні про мости, ні про школи, хотяй минулого року міністер Складковський в часі своєї обїздки на дорозі між Царинським а Бережками, їдучи до Волосатого, застряг з двома автами і в Протіснім зганяли на силу селян сипати через Волосатку греблу, щоби міг міністер автами переїхати. Та коли міністер може за витягнення авта дати кількасот золотих з диспозицийного фонду, то нашому селянинові за його дорогові податки ніхто не поможе витягнути воза, а як зберуть води то він до вмираючого не може привезти ні священика, ні лікаря. Про те, яких там мають мудрих війтів, адміністраторів, нехай свідчить факт, що громадські писарі мешкають нераз 15 кільометрів від війта і передержують в себе громадські акти та книги. Колиж свідомі селяни під проводом своїх ідейних провідників бажають іти самі до світла і знання та господарської орґанізації, то це являється небезпекою для тих, що поробили в горах маєтки, поставили чужою кривдою для себе гарні віллі, і тому вони з усіх сил поборюють визвольні змагання прибитого злиднями селянина, якого до тепер використовували. Всеж таки щораз більше є сіл, де поширюється орґанізаційний рух, головно кооперативно-просвітянський, започаткований молодими українськими священиками. І є надія, що завдяки їх праці Лісчина незабаром буде належати до краще юсвідомлених і зорґанізованих повітів.

ЧЕРНИЦЯ пов. ЖИДАЧІВ. **Що вже їм не подобається!** Місцева кооператива „Будучність“ уладила в другий день Великодних свят аматорську виставу драму „Ясні зорі“. Перед виставою прийшов до салі комендант поліційного постерунку Пенцарський з начальником громади Я. Топчаком. Не подобалася їм обом куртина через те, що була синьо-жовта та ще з тризубом. Не багато думаючи, комендант вийшов на сцену і хотів сконфіскувати цілу куртину, але скінчилося на тім, що сконфіскував тільки тризуб. Управа кооперативи вияснила йому, що та куртина є вже чотири роки, бачила вже з двайцять вистав і попередні коменданти не мали нічого проти неї. „Не уперацьсє, бо вам пшедставєне розвйонже“ — говорив п. Пенцарський, але своєї погрози не виконав, бо на виставу був дозвіл староства. Вистава відбулася дуже гарно а публика нагородила виступ наших молодих хлопців і дівчат гучними оплесками.

З господар. практики.

Шануймо своїх помічників!

Що року численні шкідники роблять великі шкоди в наших полях, городах і садах. Про охорону ростин від шкідників наші господарі чомусь мало дбають, а як часом ті шкідники знищать їм урожай на полі, в садку та на городі, то кажуть, що „кара божа“ або „так Пан-Біг дав“. і т. п.

Боротьбу зі шкідниками треба вести витревало і всіми способами, особливо при помочи своїх **приятелів.** Тимчасом в многих околицях темні і забобонні селяне винищують дуже пожиточні звірята і птахи, хоч вони є великими приятелями і помічниками господаря. В природі є багато ріжних звірят, птахів і комах, що не дають занадто розмножуватися або зовсім винищують ріжних шкідників на ростинах і деревах і тим помагають господареви як його приятелі. На жаль наш нарід мало шанує й охороняє тих природніх приятелів. А часто буває, що господарі несвідомо припинюють корисну працю цих тварин, бо винищують їх самих або не дають їм у себе жити.

Щоби господарі знали, хто є їх помічником в боротьбі зі шкідниками в городі і саді, згадаємо тільки про найважнійші. Із звірят приятелями сільського господаря є: **їжак, кертиця, ласиця, всякі жаби та ропухи, ящірки та лилики.** З птахів: **всі дрібні співучі птички, сойки, сови, сичі, ластівки, гайворони, дятлі, домашні кури, качки, дикі голуби** і ін. З комах: хрущики **зазульки чи сонечка та її личинки,** що поїдають дуже шкідливі мшиці, далі **бігуни золотисті** (попаді), **красулі, чмелі, деякі роди** **ос і мух** (маленька синьо-зелена мушка), так званих **наїздників,** що закладають свої яєчка в тілі гусениці і тим їх нищать і т. д.

Але до найбільших і найпильнійших помічників господаря в боротьбі зі шкідниками належать птахи, що винищують масу комах і гусениць. На жаль люди по наших селах не дають птахам спокійно жити, винищуючи їх гнізда, ані не дбають про них в зимі, хоч вони заслутують бодай трошки ласкавого хліба. Навчіть, господарі, своїх дітей шанувати птацтво та вигублюйте блудні коти, найбільших ворогів пожиточних пташок! Охоронюйте їх гнізда і приваблюйте до своїх городів та садів пожиточні птички, будуючи для них штучні гнізда або засаджуючи живоплоти, потрібні до загніздження!

Поступовійші народи інакше роблять зі своїми помічниками. В Німеччині вивішують всюди будки для пташачих гнізд і засаджують окремі гайки. В Анґлії городники навіть купують жаби, пускають їх на городи, щоби вигублювали комахи. В Америці плекають штучно деякі пожиточні комахи, як зазульку чи сонечко, а пожиточні комахи, як зазульку чи сонечко, а потім висилають в сторони, де на ростини нападає сильно мшиця.

Нам ще багато треба вчитись від культурнійших західних народів та боротись зі своєю темнотою і забобонами. А розумна співпраця зі своїми природніми помічниками дасть сільському господареви осягнути найбільшу користь зі своєї тяжкої праці. **Інж. В. Баричко.**

ОГОЛОШЕННЯ.

Видає С-ка „Діло“, зав. стов. з обмеж. пор. — За редакцію відповідає Ол. Кузьма. — З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок ч. 10.